

Bilaga 3b

Komplettering till bilaga 3 - Nettokostnadsavvikelser och
nettokostnadsjämförelser

Äldrenämndens analys av nettokostnadsavvikelse

Analys av nettokostnadsavvikelse 2018 – 2022, Äldreomsorgen

Bakgrund

I samband med beslut om budget 2021 gav Kommunfullmäktige i uppdrag till berörda nämnder att analysera nettokostnadsavvikelser samt nettokostnadsjämförelser enligt en anvisning från kommunstyrelsen. Dessa analyser har utgjort analysunderlag planeringsprocess för 2023. Uppdraget är därmed avslutat. Efter utvärdering av den nya planeringsprocessen ska dessa analyser fortsättningsvis utgöra ett analysunderlag som en del i ordinarie planeringsprocess.

Begreppsdefinitioner

Nettokostnad:

Verksamhetens nettokostnad, dvs vad verksamheten faktiskt kostar med hänsyn till verksamhetens intäkter.

Nettokostnadsavvikelse:

Nettokostnadsavvikelse är differensen mellan referenskostnaden för en verksamhet och faktisk nettokostnad för en verksamhet i en viss kommun.

Referenskostnad:

Referenskostnaden bygger på kostnadsutjämningen och indikerar vad respektive verksamhet borde kosta enligt kostnadsutjämningsystemet, om kommunen bedriver den verksamheten med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet samt med hänsyn taget till respektive kommuns strukturella förutsättningar. Dvs den är beräknad för varje enskild kommun och verksamhet. Referenskostnaden rör sig relativt andra kommuner då den beror på kostnadsutvecklingen i rikets alla kommuner.

Nettokostnadsjämförelse:

Jämförelse utifrån verksamhetens faktiska nettokostnader.

Tillämpningsanvisning för analys av nettokostnadsavvikelse och nettokostnadsjämförelse

Basen för all informationsinhämtning är Kolada. Detta för att säkerställa att det är officiella data och att jämförelser och kontroller av data ska vara lättillgänglig för alla. Jämförelser ska göras där så är möjligt utifrån att det finns data i Kolada.

Analys av nettokostnadsavvikelse

Ansvar för att rapportera analys av nettokostnadsavvikelse åvilar den nämnd som har grunduppdraget enligt reglementet. Analys ska ske i samverkan med berörda nämnder.

För- och grundskolenämnden ska rapportera nettokostnadsavvikelser för följande verksamheter; förskola, fritidshem och grundskola

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ska rapportera nettokostnadsavvikelser för verksamheten gymnasieskola

Individ- och familjenämnden ska rapportera nettokostnadsavvikelser för verksamheterna individ- och familjeomsorg och LSS

Äldrenämnden ska rapportera nettokostnadsavvikelser för verksamheten äldreomsorg

I analyserna av dessa verksamheter ska följande analysområden ingå:

• Nettokostnadsavvikelse

-utveckling senaste 5 åren

-jmf större stad

-diagram 1 och 2 (se bilaga)

• Referenskostnadsutveckling jmf med egen nettokostnadsutveckling

-utveckling senaste 5 åren

-jmf större stad

-diagram 3 och 4 (se bilaga)

• Andel av population där så är möjligt utifrån Kolada

-utveckling senaste 5 åren

-utvalda andelstal

-jmf större stad

-diagram 5 (se bilaga)

Nettokostnadsavvikelse

Syftet är att analysera trenden för hur den egna kommunen rör sig relativt större stad. Beskriv väsentliga händelser som har påverkat utvecklingen av nettokostnadsavvikelsen jämfört med större stad. Som stöd används diagram 1 och 2, (se bilaga). Diagrammen ska inte analyseras var för sig utan vara ett stöd i en samlad analys av trender.

Referenskostnadens utveckling jämfört med nettokostnadens utveckling

Syftet är att se om det är referenskostnaden eller nettokostnadens utveckling som har påverkat nettokostnadsavvikelsen.

Analysen ska visa om nettokostnadsavvikelsens utveckling beror på nettokostnadsutvecklingen i egen verksamhet eller beror på förändringar i referenskostnad. Analysen ska även innehålla analys av större stads utveckling av samma parametrar. Som stöd används diagram 3 och 4, (se bilaga). Diagrammen ska inte analyseras var för sig utan vara ett stöd i en samlad analys av utvecklingen.

Andel av population

Syftet är att se om vår andel av populationen som nyttjar aktuell verksamhet avviker i jämförelse med större stad. Om andel av population saknas i Kolada får andra typer av officiella nationella data som förstärker analysen användas. Där andel avviker positivt eller negativt gentemot större stad ska de ekonomiska effekterna av denna differens bedömas.

Analys av nettokostnadsjämförelse

Ansvar att rapportera analys av nettokostnadsjämförelse åvilar den nämnd som har grunduppdraget enligt reglementet. Analys ska ske i samverkan med berörda nämnder.

Fritidsnämnden ska rapportera nettokostnadsjämförelser för fritidsverksamheten.

Kulturnämnden ska rapportera nettokostnadsjämförelser för kulturverksamheten.

I analyserna av dessa verksamheter ska följande ingå:

- **Nettokostnadsjämförelse**

- utveckling senaste 5 åren (kr och %-fördelning)

- jmf större stad

- diagram 6, 7 och 8 (se bilaga)

Syftet med analysen är att jämföra verksamhetens nettokostnadsutveckling med större stad. En beskrivning av faktiska eller bedömda orsaker av utvecklingen hos några större städer ska ingå. Analyserna syftar till att visa på i vilken riktning verksamheten rör sig relativt större stad över tid. Som stöd används diagram 6, 7 och 8, (se bilaga). Diagrammen ska inte analyseras var för sig utan vara ett stöd i en samlad analys av utvecklingen. Fokus ska ligga på väsentliga orsaker till utvecklingen över tid.

Nettokostnadsavvikelse - Äldreomsorgen

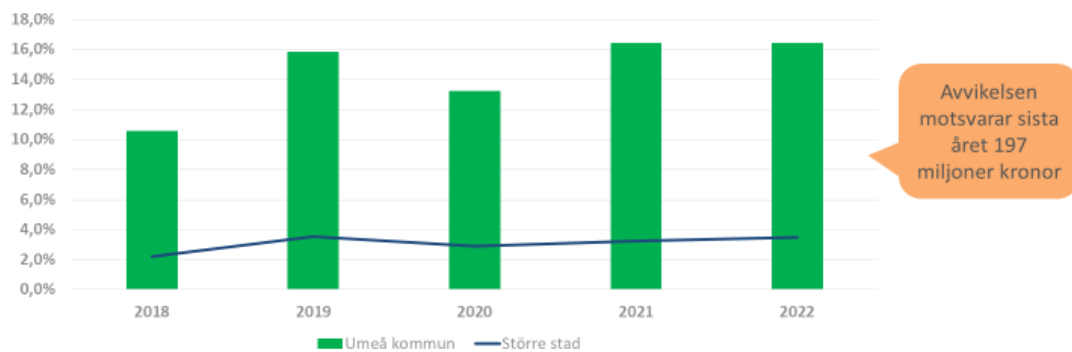
Äldrenämnden rapporterar nettokostnadsavvikelser för verksamheten äldreomsorg

Nettokostnadsavvikelsen för äldreomsorg inkluderar kostnader för särskilt boende, ordinärt boende och öppen verksamhet äldreomsorg.

Analys av nettokostnadsavvikelse bör göras med viss försiktighet, då det nya kostnadsutjämningsystemet påverkar jämförbarheten åren före och efter 2019.

Diagram 1

Nettokostnadsavvikelsens utveckling för Äldreomsorg i procent de senaste 5 åren

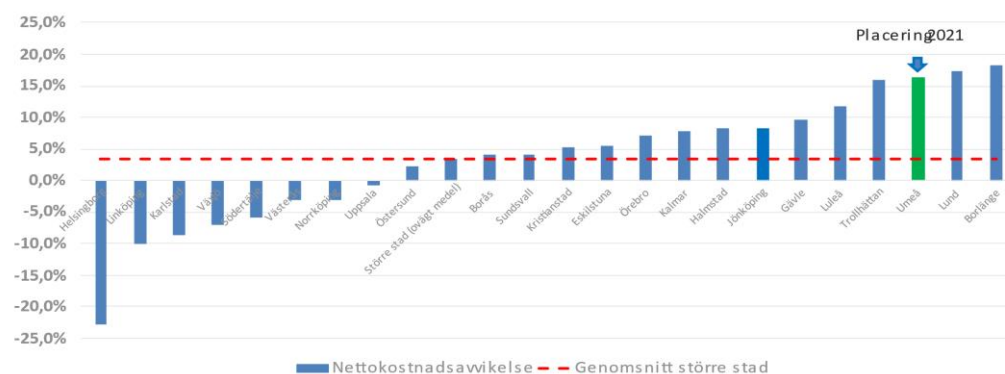

Källa: Kolada

Diagram 2

Nettokostnadsavvikelse Äldreomsorg för större städer år 2022, i procent

Källa: Kolada

Nettokostnadsavvikelsen för Umeå Kommun har varierat under de senaste 5 åren. År 2022 motsvarar avvikelsen 197 miljoner kronor för Umeå Kommun. Vilket betyder att kostnaden för kommunens äldreomsorg är högre än den förväntade kostnaden med tanke på strukturen.

Nettokostnadsavvikelsen har ökat i genomsnitt mellan 2018 och 2022 med 12 Mnkr. När vi gör jämförelsen av nettokostnadsavvikelsen gentemot större stad ser vi att dessa följer ungefär liknande utveckling, dock ligger Umeå Kommuns nettokostnadsavvikelse markant högre jämfört med större stad. De senaste två åren 2021 till 2022 har nettokostnadsavvikelsen varit oförändrad på 16,4%.

Kostnadsutjämningsystemet förändrades 2019 vilket sänkte kommunens referenskostnad. (ca 9,2 mkr). Det innebär att man skall vara försiktig att jämföra 2018 med 2019.

Gruppen större stad ökade också sin nettokostnadsavvikelse mellan 2021 o 2022 men ligger under Umeå. De ökade från 3,3% år 2021 till 3,5% år 2022. Dvs 5 Mnkr i genomsnitt under 2018 till 2022, att jämföras med våra 12 Mnkr.

Diagram 2 visar nettokostnadsavvikelsen för större städer år 2022 i procent och vi kan då se att Umeå Kommun placerar sig i den kvartilen med högre avvikelse med våra 16,4%. Den kommun som har mest är Borlänge med 18,2% och den som har lägst är Helsingborg med -22,8%.

I förhållande till 2021 så har Umeå samma nettokostnadsavvikelse 2022, vid jämförelse med gruppen större stad så har kommunen även samma placering.

Referenskostnadsutveckling jmf med egen nettokostnadsutveckling

Diagram 3

Netto- och referenskostnadens utveckling för Umeå, Äldreomsorg i procent de senaste 5 åren

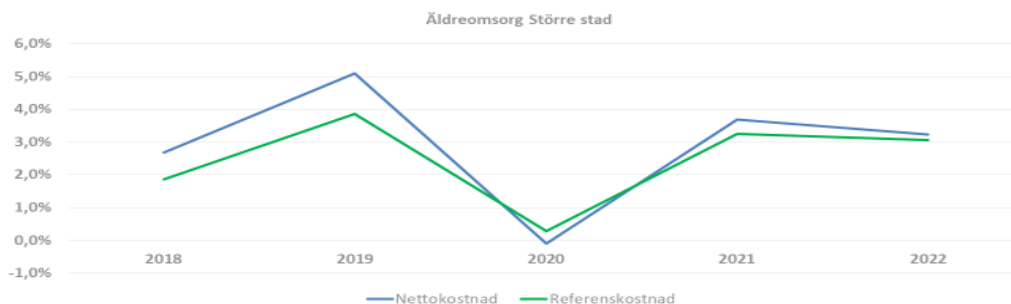

Källa: Kolada

Diagram 4

Netto- och referenskostnadens utveckling för större stad för Äldreomsorg, i procent de senaste 5 åren

Källa: Kolada

Utvecklingen av nettokostnaden för Umeå Kommun har varierat kraftigt under perioden. Trenden över tid är att utvecklingen ligger runt 3%. Nettokostnaden är bruttokostnaden minus bruttointäkt, det vill säga vad verksamheten har kostat per invånare. Det har varit en stor rörlighet på detta utifrån grafen men i kronor är det inte så mycket. 2021 var det 10 208 kr/invånare och 2022 hade det ökat till 10 526 kr/invånare, en ökning med 354 kr.

Referenskostnadens utveckling har varit relativt konstant under perioden, en marginellt mindre ökning 2021 än tidigare år. Under perioden har utvecklingen varit 2,5% i snitt per år. Trenden är att utvecklingen av referenskostnaden de senaste 3 åren, är något ökande.

Utvecklingen av nettokostnaden för kommungruppen större stad har däremot i större utsträckning följt samma utveckling som gruppens referenskostnad. 2022 ökade större stads referenskostnad med 3,1% medan Umeås ökade med 3,5%. Vi kan se att kommungruppen har en Corona effekt 2020.

Om vi tittar på referenskostnaden dvs en tänkt kostnadsnivå 2022 utifrån modellen;

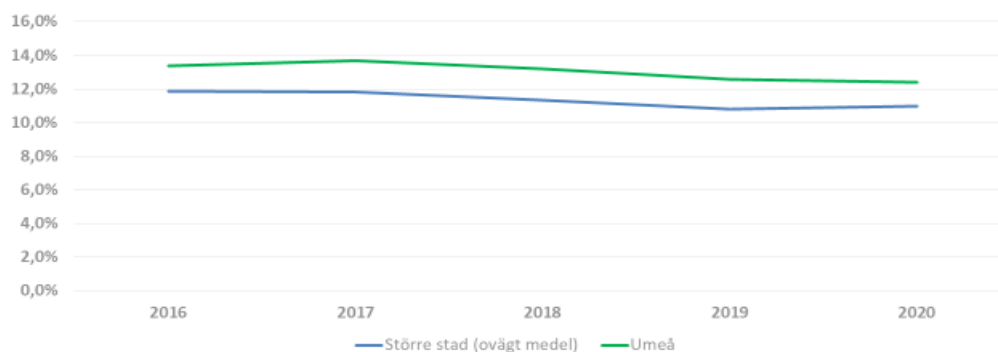
Umeå kommun	9 075 kr per invånare
Större stad	11 115 kr per invånare

Vilket innebär en skillnad om 2 040 kr per invånare. Vilket blir 270 miljoner kronor med Umeås befolkningsmängd år 2022 som är 132 235 personer i olika åldrar.

Andel av populationen

Diagram 5

Andel av populationen 65+ i särskilt boende eller med hemtjänst i ordinärt boende i jämförelse med större stad

Källa: Kolada

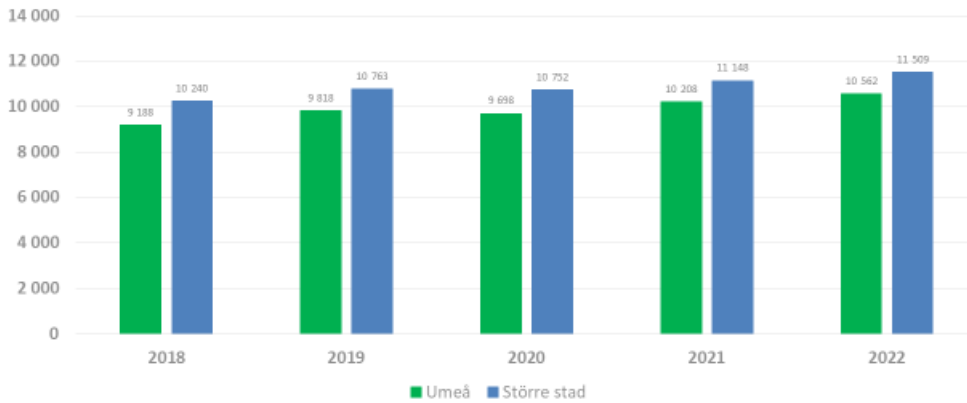

Parametern som jämförs är andelen invånare 65+ i särskilt boende eller med hemtjänst i ordinärt boende i jämförelse med större stad. Alla kommuner utgår ifrån Socialtjänstlagen (SoL) och Hälso- och Sjukvårdslagen, vilken reglerar kommunernas äldreomsorg och annan socialtjänst. Umeå kommun har en högre andel invånare 65+ i särskilt boende eller med hemtjänst i ordinärt boende än större stad. I snitt under femårsperioden är skillnaden 1,7 %. Senaste året är skillnaden något lägre, 1,4% än under de tre sista åren fram till 2021, som legat på 1,9%.

Analys av nettokostnadsjämförelse

Diagram 6

Nettokostnadens utveckling för Äldreomsorg i jämförelse med större stad de senaste 5 åren, kr/invånare

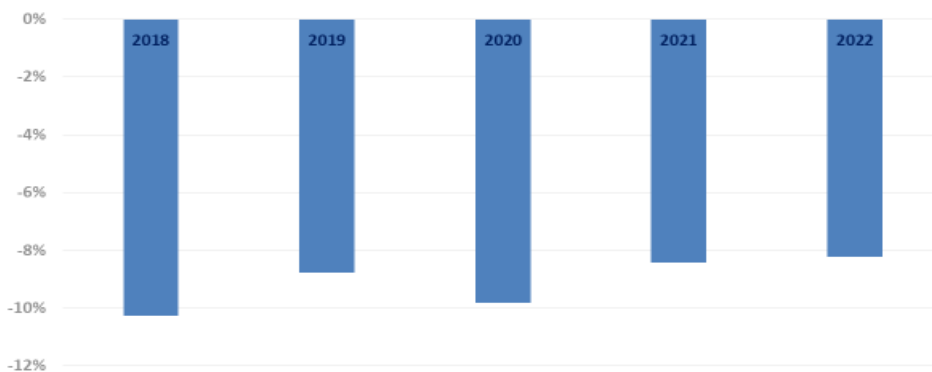

Källa: Kolada

Diagram 7

Procentuell avvikelse i nettokostnad för Äldreomsorg jämfört med större stad de senaste 5 åren

Källa: Kolada

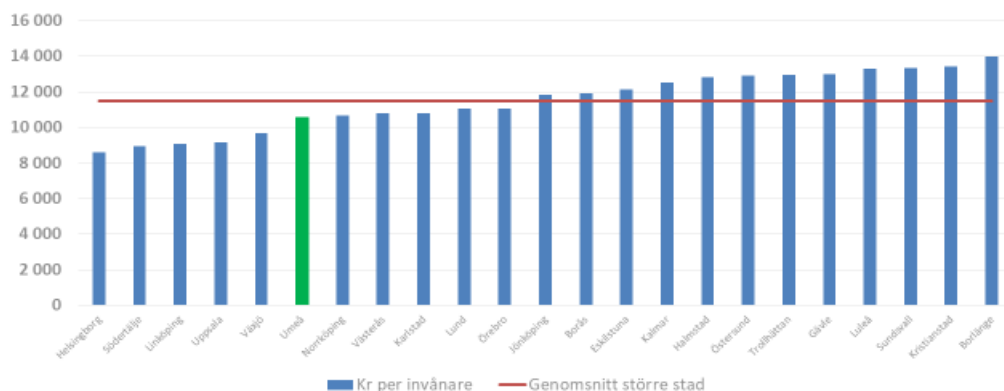

Nettokostnadens utveckling de senaste åren i kr/invånare visar att Umeå Kommuns äldreomsorg har lägre kostnad per invånare jämfört med större stad. 2022 var vår verksamhet 947 kronor billigare per invånare jämfört med större städer. Kostnadsökningen har varit liknande från 2018 till 2022 både för Umeå Kommun och större stad. Därmed är den procentuella avvikelser emellan dessa relativt konstant.

Vid jämförelse med större stad och åren 2022 och 2021 så ligger Umeå kommun på samma placering. Borlänge är den kommun med högst nettokostnad per invånare med 13 978 kr per invånare, vilket är 3 416 kr mer per invånare än Umeå kommun.

Diagram 8

Nettokostnad Äldreomsorg för större städer år 2022, kr/invånare

Källa: Kolada

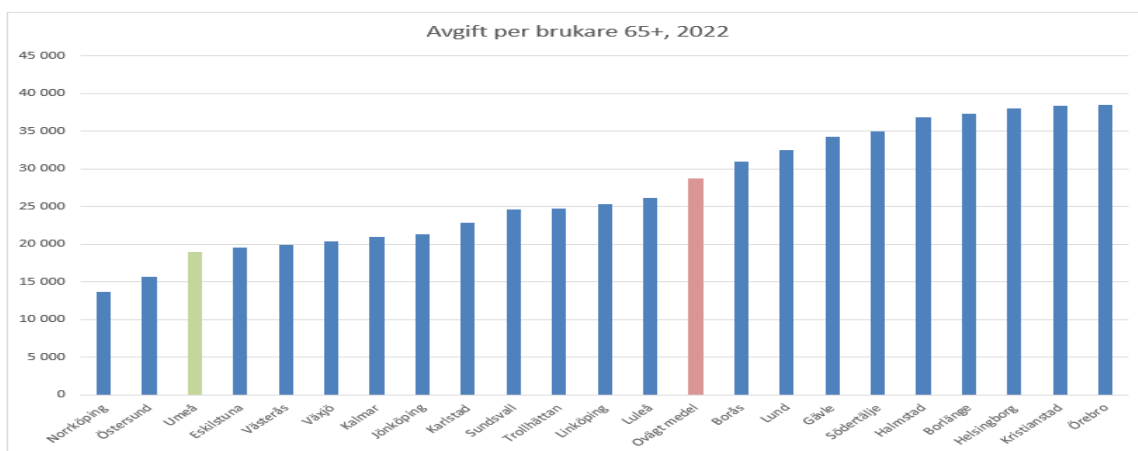

Sammanfattande analys

För äldreomsorgen inklusive försörjningsprocesserna var nettokostnadsavvikelsen 2022, 16,4 % eller 197 mnkr.

I analysen av äldreomsorgens avvikelse handlar det främst om att Umeå har en högre andel invånare 65 år eller äldre med insatser i särskilt boende eller hemtjänst i ordinarie boende. Kostnaden per brukare i särskilt boende är högre jämförbart mot större stad medan den är lägre i hemtjänsten. Om Umeå skulle ha samma antal brukare som medel i gruppen större stad år 2022 med egen kostnad per brukare skulle kostnaden för Särbo vara 51,5 Mnkr lägre och för Ordbo 109,1 Mnkr lägre.

I nettokostnader ingår även intäkt genom avgifter till brukarna.

Umeås avgifter är ca 50% lägre än den kommun som har högst avgift per brukare. Källa: Kolada

Jämfört med medel för gruppen större städer ger det för antalet brukare i Umeå år 2022 en lägre intäkt genom avgifter om 27,5 Mnr. Om Umeå hade samma antal brukare med insatser och samma avgiftsnivåer som medelvärdet för gruppen större städer, skulle intäkterna för avgifter öka med 15,3 Mnr. Totalt skulle ett antal brukare och högre avgifter i nivå som gruppen större stad, innebära att nettokostnadsavvikelsen skulle vara 176 Mnr lägre för år 2022. Alltså skulle nettokostnadsavvikelsen vara 21 Mnr i stället för 197 Mnr.

Som ett led i det fortsatta arbetet kommer det innebära att servicenivåer och avgifter behöver ses över och anpassas. En fortsatt förflyttning av kommunens insatser behöver ske från vård- och omsorgsboende till hemtjänst samt förebyggande insatser för att garantera en långsiktigt hållbar äldreomsorg där medborgare över 65 år har god hälsa och ett tryggt åldrande. Samt fortsätta och öka införandet av digitala insatser och trygghetsskapande teknik.